NESDC

การเปลี่ยนผ่านโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด

ภัทรพร เล้าวงค์

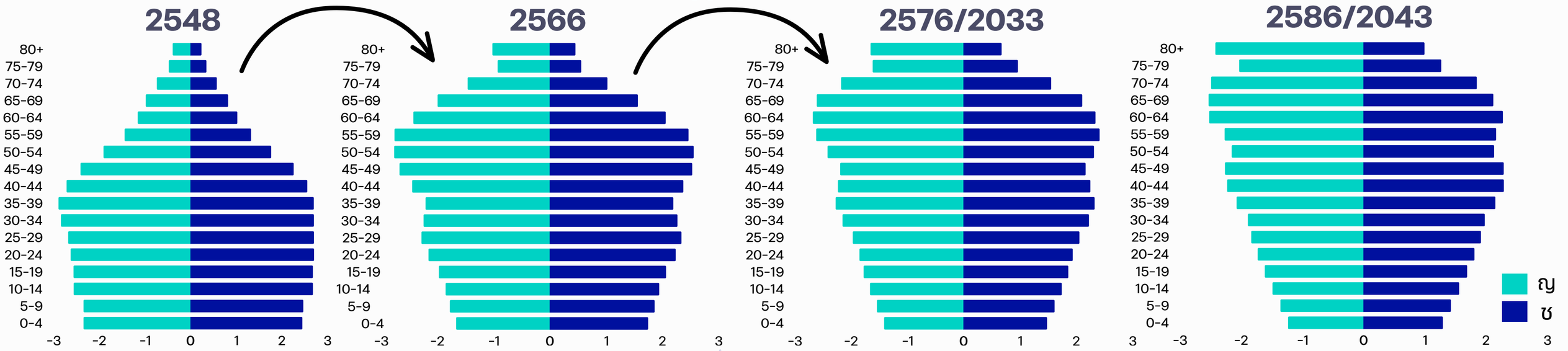
สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 19

29 ตุลาคม 2569

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

20 ปี

10 ปี

สังคมสูงวัย

ผู้สูงอายุ 60+ > 10% ของประชากร

สังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์

ผู้สูงอายุ 60+ > 20% ของประชากร

สังคมสูงวัยระดับสุดยอด

ผู้สูงอายุ 60+ > 28% ของประชากร

เกือบ 1 ใน 3 ของประชากรเป็นผู้สูงอายุ

22.81% (14.86 ล้านคน) » **16.22%** (10.84 ล้านคน) » **14.14%** (9.28 ล้านคน) » **12.79%** (8.35 ล้านคน)

66.81% (43.55 ล้านคน) » **63.61%** (42.52 ล้านคน) » **57.86%** (37.94 ล้านคน) » **55.83%** (36.46 ล้านคน)

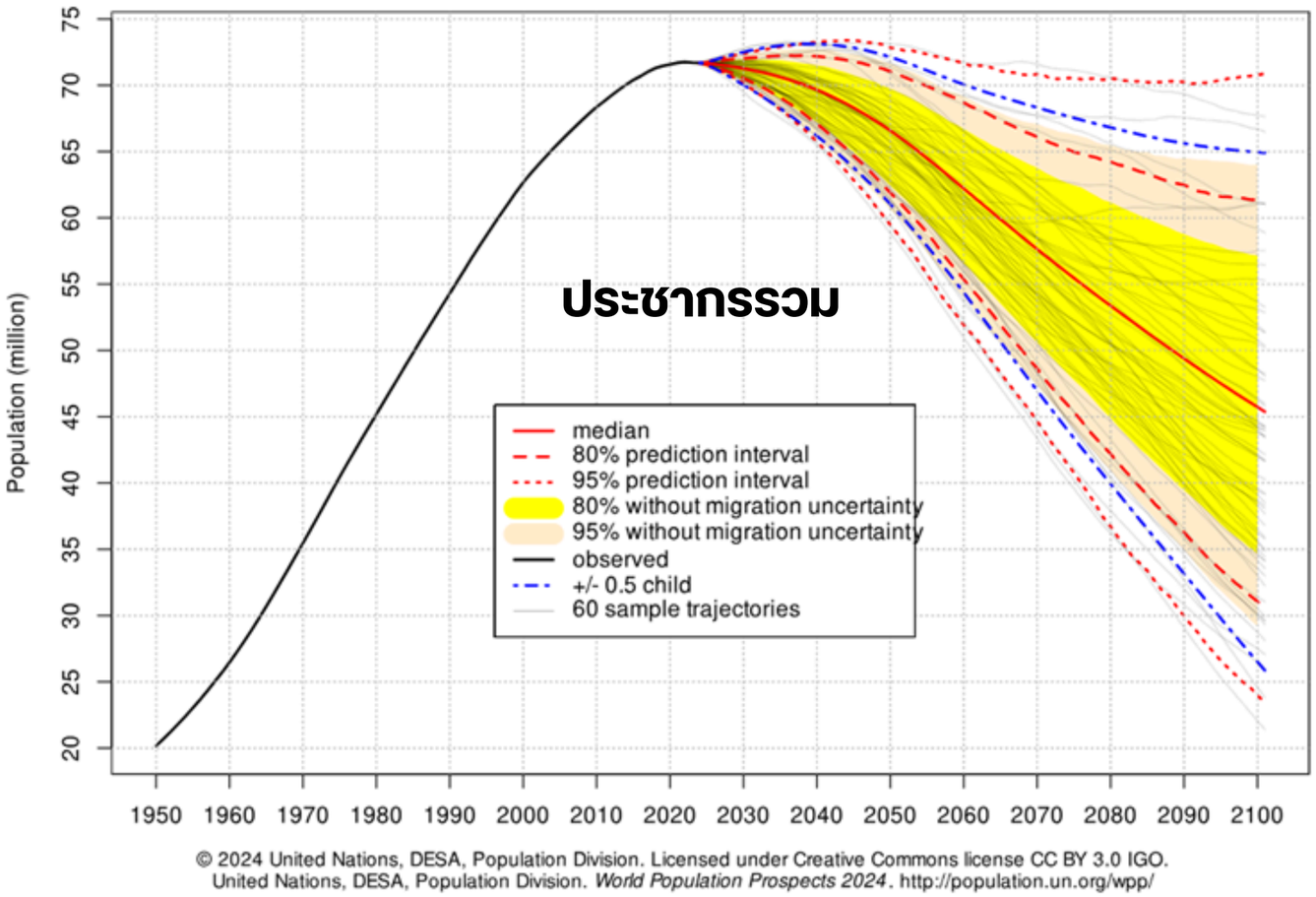

10.38% (6.76 ล้านคน) » **20.17%** (13.5 ล้านคน) » **28.00%** (18.38 ล้านคน) » **31.37%** (20.51 ล้านคน)

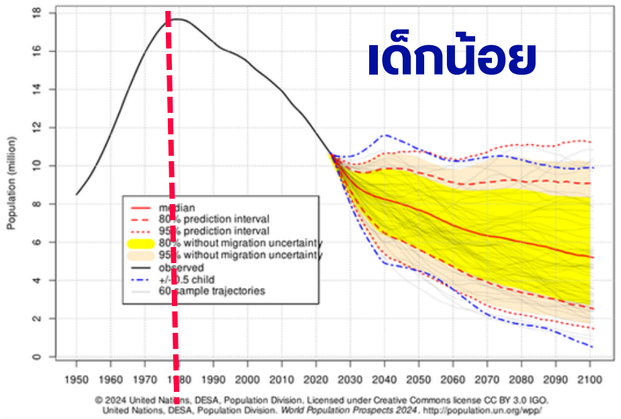
ที่มา : สศช.(2562) รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583 (ฉบับปรับปรุง)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

อยู่กันยาว ๆ ... กับช่วงเด็กน้อย แรงงานน้อย ผู้สูงอายุมากขึ้น

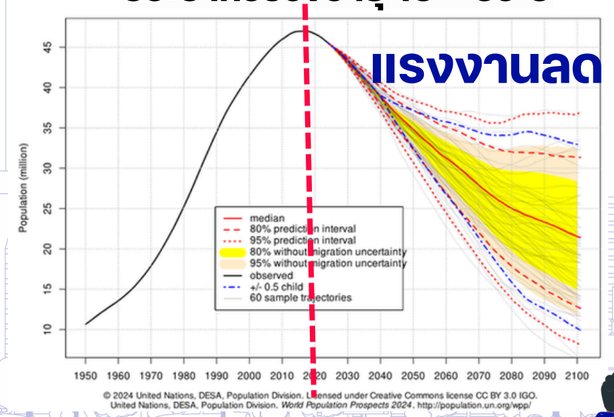

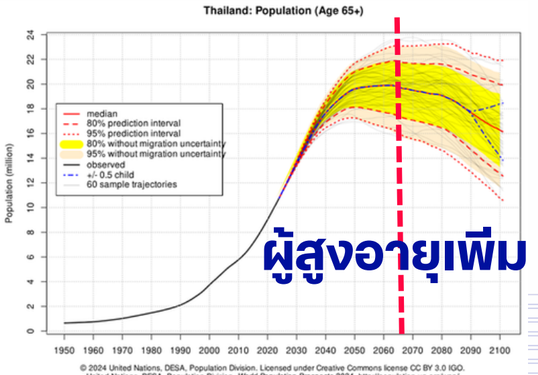
ประชากรช่วงอายุ 0 - 14 ปี

ประชากรช่วงอายุ 15 - 59 ปี

มุมมองต่อการลดลงของประชากร (1)

มุมที่ 1 ความกังวลต่อความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมในภาวะถดถอย

The Crisis Perspective

วิกฤตความมั่นคงของชาติ

การขาดแคลนกำลังพลและบุคลากรในการป้องกันและดูแลความสงบเรียบร้อย

ความถดถอยทางเศรษฐกิจและนวัตกรรม

จากการขาดความคิดสร้างสรรค์และตลาดที่เล็กลง โดยความก้าวหน้าจะเกิดขึ้นได้ต้องมี **“ระบบการพัฒนาคนคุณภาพ”**

การไม่มีเสถียรภาพทางการเงิน

ระบบประกันสังคมสั่นคลอนจากฐานผู้จ่ายเงินสมทบที่ลดลง ซึ่งเสถียรภาพและความมั่นคงต้องมาจากฐานของ **“งานในระบบที่มีคุณภาพ”** ที่นำภาษีเข้าสู่ระบบ

ความไม่เพียงพอของระบบดูแล

ขาดแคลน Caregiver และระบบสนับสนุนทางสังคมที่จำเป็น

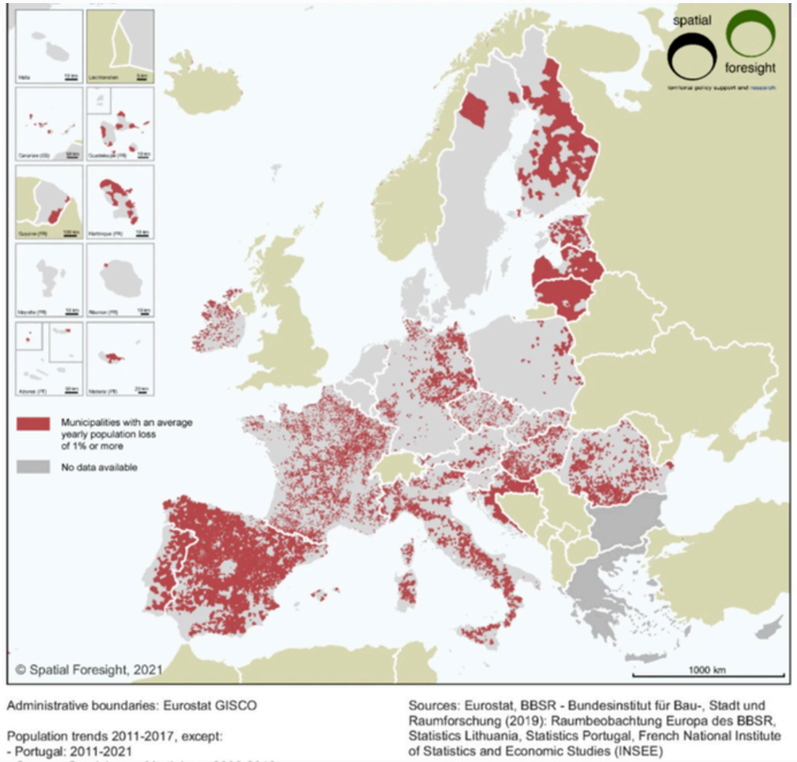
องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) คาดการณ์ว่า ภายในปี 2580 ประเทศไทยอาจเผชิญปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคเศรษฐกิจใส่ใจ (Care Economy) หรือผู้ดูแล (Caregiver) สำหรับผู้สูงอายุ มากกว่า 250,000 คน โดยในจำนวนนี้ คาดว่าจะเป็นแรงงานข้ามชาติประมาณ 55,000 คน

ที่มา : ILO. Care at home: การคาดการณ์ความต้องการแรงงานไทย และแรงงานข้ามชาติเพื่อการดูแลภายในบ้านแก่ผู้สูงอายุ

มุมมองต่อการลดลงของประชากร (1)

มุมที่ 1 ความกังวลต่อความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมในภาวะถดถอย

ในยุโรปเริ่มมีการติดตามพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรลดลง

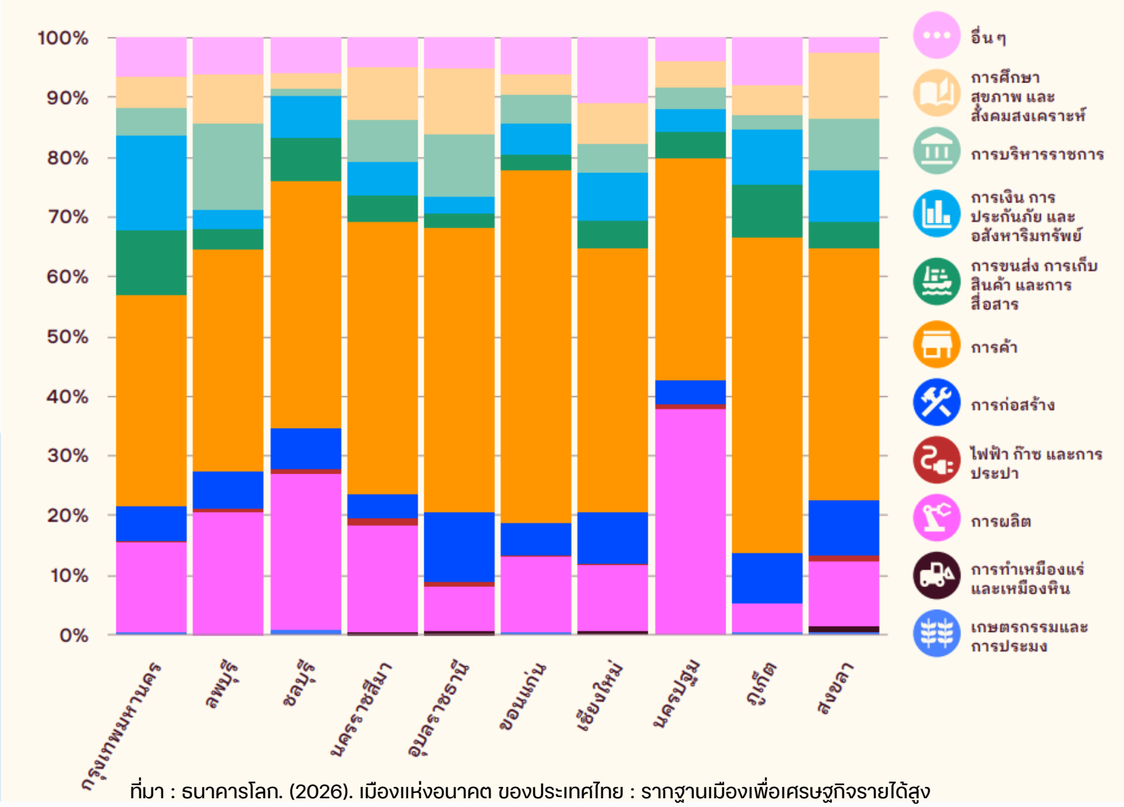

ความอยู่รอดของชุมชน/เมือง

เศรษฐกิจท้องถิ่นเสี่ยงล่มสลาย และเกิดภาวะ **"หมู่บ้านร้าง"** ในพื้นที่ห่างไกล

ญี่ปุ่น 820 เทศบาลคาดว่าจะหายไป เนื่องจากไม่มีคน **เกาหลีใต้** พื้นที่ชนบทกว่า 113 แห่ง อัตราเจริญพันธุ์รวมต่ำกว่า 1 **สเปน** 3,900 หมู่บ้าน มีคนอาศัยน้อยกว่า 100 คน การลดลงของคนในพื้นที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจและบริการด้านต่าง ๆ ที่ทยอยลดลง

การยกระดับประเทศสู่การเป็น ประเทศรายได้สูง จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนา ระบบเมือง โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านจากการพึ่งพากรุงเทพมหานคร เพียงศูนย์กลางเดียว ไปสู่การสร้าง เครือข่ายเมืองแบบหลายศูนย์กลาง ที่มีความเชื่อมโยงและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกื้อหนุนกัน

ที่มา : ธนาคารโลก. (2026). เมืองแห่งอนาคต ของประเทศไทย : รากฐานเมืองเพื่อเศรษฐกิจรายได้สูง

มุมมองต่อผลกระทบจากการลดลงของจำนวนประชากร (2)

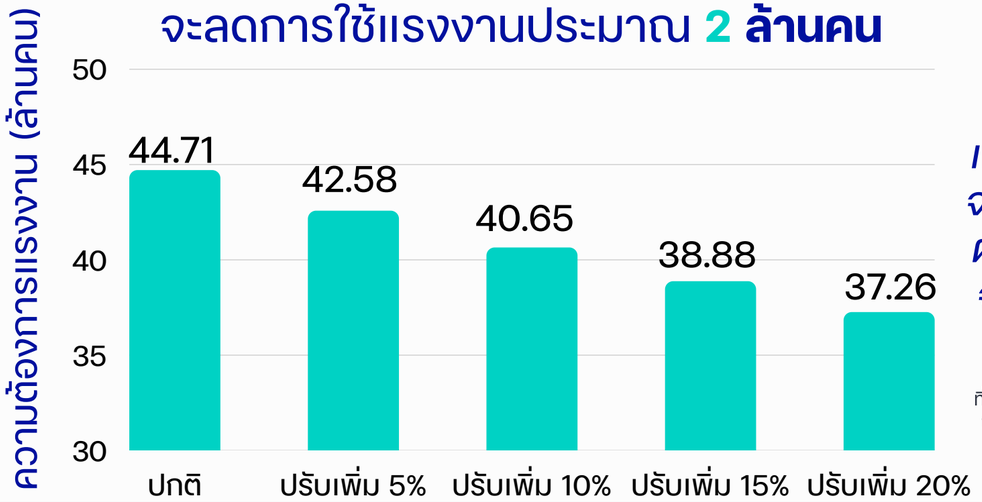
มุมที่ 2 รอดได้หากปรับภาคการผลิตและการ utilize คนทุกกลุ่ม

The Opportunity Perspective

ทักษะและผลิตภาพทดแทนจำนวนคนได้

การยกระดับทักษะการใช้ระบบอัตโนมัติ AI สามารถชดเชยกำลังแรงงานที่หายไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ถ้าเพิ่มผลิตภาพแรงงาน 5%
จะลดการใช้แรงงานประมาณ **2 ล้านคน**

การเพิ่ม TFP เพียง 0.8% ต่อปี จะสามารถชดเชยผลกระทบเชิงลบจากสังคมสูงวัยได้ทั้งหมด

ที่มา : FB Pan Ananapibut Shaping the Future of Asia Book Launch.

องค์ประกอบการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

	ค่าเฉลี่ยแผน 9	ค่าเฉลี่ยแผน 10	ค่าเฉลี่ยแผน 11	ค่าเฉลี่ยแผน 12	ค่าเฉลี่ยแผน 13*	เป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ณ สิ้นสุดแผนฯ 14			
						2.6%	3.0%	4.0%	5.0%
GDP	5.8	3.0	3.5	1.4	2.5	2.6	3.0	4.0	5.0
แรงงาน	0.7	0.5	-0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2	0.3
ทุน	2.0	1.9	1.6	0.8	0.7	0.6	0.9	1.3	1.8
TFP	3.0	0.5	2.0	0.5	1.7	1.6	2.2	2.5	2.9
เกษตร	3.0	2.1	-0.9	1.9	2.7	3.0	3.2	3.7	4.0
อุตสาหกรรม	7.2	2.8	2.6	0.6	-0.1	2.0	2.4	3.4	4.2
บริการ	5.4	3.3	4.8	1.9	3.9	2.8	3.3	4.3	5.5

ที่มา: สศช. (* ค่าเฉลี่ยของปี 2566 - 2568)

ที่มา : สสช. (2568). การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2568 ไตรมาส 4. / สศช. (2562). รายงานการศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาประเทศจากผลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย.

ปัจจัยสำคัญในการลดผลกระทบของการลดลงของจำนวนประชากร

การพัฒนาทุนมนุษย์ งานที่มีคุณภาพ นโยบายการย้ายถิ่นเชิงรุก

งานคุณภาพและฐานภาษี
(Decent work & Taxable income)

ต้องสร้างงานที่มีคุณค่าและก่อให้เกิดรายได้
เพื่อเก็บภาษีหล่อเลี้ยงระบบสวัสดิการอย่างยั่งยืน
และเพิ่มการมีส่วนร่วมในตลาดงานแก่คนทุกกลุ่ม
โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและสตรี

ทุนมนุษย์คุณภาพ
(Quality human capital)

ต้องมีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสูง
เพื่อสร้างคนให้มีศักยภาพสูงสุด

นโยบายการย้ายถิ่นเชิงรุก
(Targeted migration)

ออกแบบมาตรการดึงดูดผู้ย้ายถิ่นฐาน
แบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่/สาขาจำเป็น

